

TURKISH

Healthier
Scotland
Scottish
Government

Organ Bağışı ve Dini İnançlar

Organ ve doku bağışı ile bu konudaki
İslam inançları için bir rehber

İslam İnancı ve Organ Bağışı

Organ ve doku bağışına giriş

Organ ve doku bağışı, nakil ihtiyacı olan birine yardım etmek için bir organ ve/veya dokunun armağan edilmesidir. İskoçya’da her yıl yüzlerce insanın hayatı organ ve doku nakilleriyle kurtarılmakta veya iyileştirilmektedir. Ancak Birleşik Krallık’ta her g¼n ortalama bir kişi organ naklini beklerken ¼lmektedir.

¼len insanlar tarafından bağışlanabilen organlar arasında kalp, akciğer, b¼brekler, karaciğer, pankreas ve ince bağırsaklar yer alır. Kalp kapakçıkları, tendonlar, kornealar ve deri gibi dokular da başkalarına yardımcı olmak için bağışlanabilmektedir. Bir b¼brek, kemik veya bazen karaciğerin bir kısmının canlı vericili bağışı da m¼mk¼nd¼r.

¼l¼mden sonra organ ve doku bağışı ne zaman gerçekleşebilir?

Doktorlar ve diğer sağlık personeli kendilerini bir hastanın hayatını kurtarmak için m¼mk¼n olan her şeyi yapmaya adanmışlardır. Organ veya doku bağışı, ancak hastanın hayatını kurtarma girişimlerinin t¼m¼ başarısız olduktan sonra d¼ř¼n¼lebilir.

Organların çoğu, kişinin ‘beyin sapı ¼l¼m¼’ olarak da bilinen ¼l¼m¼n¼n n¼rolojik kriterler kullanılarak onaylanmasından sonra bağışlanır. Bu, ciddi beyin hasarı olan bir kişinin yoğun bakım ¼nitesinde vantilat¼re bağlı olduğu durumdur. Bu kişinin beyin hasarı beyin sapındaki yaşamak için gerekli olan hayati merkezlere zarar vermiş durumdadır. Bu komada veya bitkisel hayatta olmakla aynı şey değildir. Testler, nakil ekibinden bağımsız iki kidedemli doktor tarafından iki farklı zamanda ve katı kriterlere uyularak ger¼ekleřtirilir.

Beyin sapı ¼l¼m¼ onayladığıında hasta hala vantilat¼re (akciğerlere hava veren ve v¼c¼ttaki kan dolaşımını destekleyen makina) bağlı olacaktır. Vantilat¼r organlara yapay olarak oksijen sağlamaya devam eder.

Alternatif olarak, organlar bir kişinin kalp atışı ve nefes almasının durmasından sonra gerçekleşen 'dolaşım ölümü'nden sonra bağışlanabilir. Bu, hekimlerle hastanın ailesinin hastanın iyileşmesine dair gerçekçi bir beklentinin olmadığına hemfikir olduğu ve hastanın yaşamını devam ettiren tedavinin durdurulmasına karar verildiği durumdur.

İslam ve organ bağıışı

Müslümanlar arasında organ bağıışı konusunda fikir ayrılıkları vardır. Kişinin organlarını bağıışlamaya karar vermesi çok kişisel bir meseledir. İslami öğretiler ışığında bu kararı vermek isteyen Müslümanlar bu konudaki farklı görüşleri aileleri, kendi imamları veya hastane din görevlileri ile konuşmalılar.

Sünni Müslüman Bakış Açısı

Tarihsel olarak ve günümüzde de bir çok Müslüman organ bağıışının *haram*, yani yasak olduğuna inanıyor. Bunun nedeni, insan vücudunun kutsal kabul edilmesi ve Hz. Muhammed (S.A.V)'in bedeninin ölümden sonra bile kutsal kaldığını ve zarar görmemesi gerektiğini söylemesidir. Hz. Muhammed (S.A.V) 'ölen kişinin kemiklerini kırmak yaşarken kemiklerini kırmak gibidir' demiştir.

Aynı zamanda Kur'an söyle der:

'Kim bir can kurtarırsa bütün insanlığın hayatını kurtarmış gibi olur'.

Nitekim bir çok Müslüman bu ayetten bir kişinin organlarını bağıışlamasının mübarek bir eylem olduğunu yorumlamaktadır.

1995 yılında Birleşik Krallık İslam Hukuku (Şeriat) Konseyi, organ bağıışına izin verildiğini söyleyen bir *fetva*, yani dini ferman, yayınlamıştır. 2019'da Müftü Muhammed Zubair Butt prensip olarak organ bağıışına izin verildiği konusunda hemfikir idi ancak organların sadece kalp durduktan sonra alınabileceğini söyleyerek önceki görüşten farklılık gösterdi. Oysa ilk karar organların beyin sapı ölümünden sonra alınabileceğini söylüyordu.

En son olarak 2020 yılında Şeyh Dr. Rifaat Rashid bu konu hakkında İslami bakış açısıyla organ alımı için kabul edilen ölüm tanımı olarak beyin sapı ölümünün kullanımının geçerliliğini bir kez daha kanıtlayan bir yazı yazmıştır.

Özetle, ölüm sonrası bağışla ilgili olarak Sünni Müslümanların seçebileceği üç görüş bulunmaktadır. Aşağıdakilerden birine karar verebilirler:

1. Organlarını beyin sapı ölümü (DBD – Donation After Brainstem Death) veya dolaşım ölümü (DCD – Donation After Circulatory Death) sonrasında başlatmak
2. Organlarını sadece dolaşım ölümü sonrasında başlatmak
3. Organlarını başlatmamak

İskoçya'daki Sünni İmam ve alimlerin yorumları:

“İslam'da Organ Bağışı ile ilgili bilgi edinmek her Müslüman için önemlidir. İnsanlar bunu bir seçenek ve bir çeşit Sadaka-i Cariye (sürekli sadaka) olarak düşünmelidir çünkü ihtiyaç çoktur.”

*(Aberdeen Camisi İmamı
Dr. İbrahim Alwawi,)*

“Sadece çok ihtiyaç duyulduğunda ve bir başkasının hayatını kurtarmak için bağışta bulunmak caizdir. Yaşayanlara göstereceğiniz saygı ve özeni merhuma da göstermek her şeyden önemli olmalıdır. ”

*(Maulana Abdur Rehman Abid,
Al-Furqan Mescidi, Glasgow)*

“Uzun yıllardır Bağışçı Kaydı’nda bulunmaktan gurur duyuyorum. Organ bağışının önemi ve sağladığı büyük faydalara her zamankinden daha çok inanıyorum.”

(Şeyh Abdul Aziz Ahmed, Medine Enstitüsü, Sout İlahi ve Kuzey Lanarkshire Belediyesi’nde Öğretmen)

Şii Müslüman Bakış Açısı

Şii Müslümanlar aşağıdakilerden birine karar verebilirler:

1. Organlarını sadece dolaşım ölümü (DCD – Donation After Circulatory Death) sonrasında bağışlamak
2. Organlarını bağışlamamak

Şu anda Şii Müslümanlar tarafından benimsenen iki ana görüş ve daha az bilinen üçüncü bir görüş bulunmaktadır. (Şii Müslümanlar yaşayan Şii hukukçularını takip ettikleri için söz konusu hukukçular değiştiğinde görüşlerin değişmesi olasıdır.)

Ayetullah El-Sistani ölümünden sonra organ bağışının caiz olduğunu kabul etmemektedir (bir Müslümanın hayatının böyle bir nakile bağlı olması hariç).

Ayetullah Hamaney vücudun zarar görmüş bir vücuda benzememesi koşuluyla organ bağışına izin vermektedir. İç organların bağışlanmasına izin verilebilir ancak dış organların kesilmesi naaşın zarar görmesi anlamına gelir ki bu caiz değildir.

Üçüncü ve daha az bilinen görüş de merhum Ayetullah El-Hoyi’ninkine benzer olan Ayetullah Mekarim Şirazi’nin, bağışçının vasiyetinde açıkça ifade edilmesi halinde ölümden sonra organ bağışının (küçük veya büyük) caiz olduğu yönündeki görüşüdür.

Ailenin Katılımı

Aileler organ ve doku bağışında kilit rol oynar. Organ bağışçısı olabileceğiniz koşullarda ölürseniz uzman bir hemşire, bir karar (bağışlama ya da bağışlamama kararı) kaydedip kaydetmediğinize bakmak için NHS Organ Bağışçı Kaydı’nı (NHS Organ Donor Register) kontrol eder. Aynı zamanda bağışçı olma lehinde ya da aleyhinde herhangi bir görüş ifade edip etmediğinizi ve inancınızın bağışta herhangi bir kısıtlama getirip getirmediğini sormak için ailenizle konuşur.

Yani kararınız ne olursa olsun, ailenizin ne istediğinizi bilmesi önemlidir. Bunu bilmeleri kararınızı yerine getirmelerini kolaylaştıracaktır. Ayrıca, örneğin, sadece dolaşım ölümünden sonra organ veya doku bağışlamak istiyor ama beyin sapı ölümünden sonra bağışlamak istemiyorsanız NHS alışanlarının bunu dikkate aldığından emin olmanızı sağlayacaktır.

Özen ve Saygı

Organ ve dokuların çıkarılması büyük bir özen ve saygı ile gerçekleştirilir. Aile daha sonra naaşı görebilir ve aile isterse hastane personeli bir din görevlisi ya da imamla iletişime geçebilir. Organ bağışı operasyonu normalde birkaç saat içinde tamamlanır ve böylelikle hemen ardından naaş cenaze için aileye iade edilebilir.

Seçiminizi yapmak

Kendiniz veya sevdiğiniz için ne seçerseniz seçin kararınızdan dolayı ne NHS çalışanları, ne diğer Müslümanlar ne de toplum tarafından kınanmayacaksınız.

organdonationscotland.org adresinden veya **0300 123 23 23** numaralı telefonu arayarak organ ve doku bağıışı hakkında daha fazla bilgi edinebilir ve kararınızı, her ne olursa olsun, kaydedebilirsiniz.

Nasıl bağıışçı olabilirim?

Ölümünüzden sonra organlarınızın ve/veya dokularınızın bir kısmını veya tamamını bağıışlamak isterseniz, ailenizin ne istediğini bilmesinin ve kararınızı yerine getirmesinin en iyi yolu NHS Organ Bağıışçı Kaydı'na (NHS Organ Donor Register) bağıışçı olarak kaydolmak ve ailenize bunu haber vermektir. Ayrıca inancınızın önemli olup olmadığını ve bağıış görüşmelerinin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerekip gerekmediğini de kaydedebilirsiniz.

Peki ya organ bağıışlamak istemiyorsam?

Eğer organ bağıışlamak istemiyorsanız bunu NHS Organ Bağıış Kaydı'na (NHS Organ Donor Register) kaydetmeniz ve ailenize söylemeniz önemlidir. Ancak sadece bazı organ veya dokuları bağıışlamak ama diğerlerini bağıışlamak istemiyorsanız organ bağıışlamama seçeneğini seçmeyin. Bunun yerine bağıışçı olarak kayıt olun ve hangi organ ve dokuları bağıışlamak istediğini seçin.

Organ ve doku bağışı, seçenekleriniz ve bağış kararınızı nasıl kaydedeceğiniz hakkında daha fazla bilgi almak için:

organdonationscotland.org adresini ziyaret edin veya **0300 123 23 23** numaralı telefonu arayın

Teşekkürler

İskoç Hükümeti Bushra Riaz, Shaykh Abdul Aziz Ahmed Fredericks, Dr Nazim Ghouri, Dr Sahira Dar, Dr Zubir Ahmed, şeyh Hassan Rabbani, şeyh Ruzwan Mohammed, İmam Sayed Razawi, Bayan Aram Al-Mamouri, İskoç Ahlul Bayt Cemiyeti ve alıntıları temin edenlere bu broşürü hazırlamaktaki yardımlarından dolayı teşekkür eder.